

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan osallisuuden loppuraportti strategiakaudelta 2021–2025

Helsinki

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala ylläpitää ja parantaa eri-ikäisten helsinkiläisten mahdollisuuksia henkiseen ja fyysiseen hyvinvointiin, sivistymiseen sekä aktiiviseen kansalaisuuteen ja tukee Helsingin elinvoimaisuutta.

Toimiala vastaa kirjastoaineistosta, museo- ja taidemuseon kokoelmista ja kulttuuriperinnön ylläpitämisestä.

Toimiala huolehtii kulttuuriympäristön vaalimiseen liittyvistä viranomaistehtävistä. Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala toimii kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan alaisuudessa.

Kulttuurin ja vapaa-ajan osallisuussuunnitelma strategiakaudella 2021–2025

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan lautakunta hyväksyi 31.1.2023 toimialan osallisuussuunnitelman kuluvalle strategiakaudelle.

Toimialan ja palvelukokonaisuuksien osallisuustoimenpiteet on suunnitelman mukaisesti päivitetty ja raportoitu vuosittain osana vuosisuunnittelua.

Helsingin osallisuus- ja vuorovaikutusmallin toimeenpanopäätöksen mukaisesti toimialat raportoivat säännöllisesti lautakunnille osallisuuden toteutumisesta toimialoilla.

Helsinki

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan osallisuustyön tavoitteiden yhteenveto strategiakaudelle 2021–2025

1.

**Asiakaskokemuksen
kehittäminen
toimialalla**

2.

**Kohderyhmien
kuuleminen ja
kohderyhmäkohtainen
vaikutusten arviointi
toimialan
pääöksenteossa**

3.

**Palvelukokonaisuuksien
keskeiset osallisuuden
vuositavoitteet,
päivitetään osana
vuosisuunnittelua**

Osallisuuden viiden toimintatavan toteutuminen kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla 2021–2025

Osallisuuden edistäminen paikallisen kehittämisen ja alueellisen aktiivisuuden avulla

Paikkaperustainen kehittäminen ja yhdessä tekeminen ja alueaktiivien tukeminen yhteistyön, tilojen ja avustusten avulla.

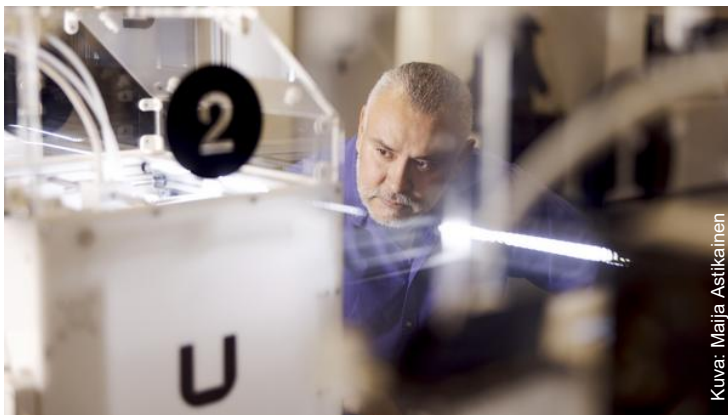
Onnistumisia

Palveluiden perustoiminnan ohella alueellinen kehittäminen ja paikallinen osallisuus edistyi Kuvassa näkyvästi ja vaikuttavasti mm. verkostotyön, vapaaehtoistyön, alueellisen ja osallistavan kulttuurityön mallin, kaupunkiuudistusalueiden, Varaamon, kulttuurikeskusten visiotyön, tilahankkeiden osallisuusmallin käyttöönoton ja OmaStadin myötä.

Kehitettävää

Kehittämistä on tunnistettu etenkin kaupunki- ja toimialayhteisessä koordinaatiossa. Palvelujen ja mahdollisuuksien kokonaisuutta on alueilla haastava hahmottaa, jolloin kaupunkilaisia on vaikea ohjata oikeiden kanavien, mahdollisuuksien ja palvelujen pariin. Kehitettävää löytyy myös viestinnästä ja vuorovaikutuksesta kaupunkilaisten ja kumppaneiden kanssa.

Osallisuuden edistäminen aktivismin ja omaehtoisen toiminnan tukemisen avulla

Kaupunki yhteisöllisyyden, vaikuttavien tekojen ja kohtaamisten paikkana sekä omaehtoisen toiminnan mahdollistajana tilojen, avustusten ja yhteistyön avulla.

Onnistumisia

Varaamoa uudistettiin ja laajennettiin strategiakaudella merkittävästi. Uusi varausjärjestelmä, kasvatuksen ja koulutuksen tilojen asukaskäytön siirtyminen kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalle sekä avaimettoman kulun kehittäminen avaavat tiloja ja laitteita tehokkaammin kaupunkilaisten käyttöön. Helsingin mallissa kaupunkilaiset pääsivät taidetoimijoiden kanssa itse yhteiskehittämään teoksia. Nuorten aloitejärjestelmä uudistettiin ja nuorisotyössä laadittiin linjaukset nuorten aktivismin tukemiselle.

Kehitettävää

Kaupunkilaisilta tuli edelleen palautetta siitä, ettei kaupunki arvosta ja tue riittävästi kaupunkilaisten omasta aloitteesta syntyvää toimintaa, paikkoja ja yhteisöjä. Vuoropuhelua ja uudenlaisia toimintamuotoja kumppaneiden kanssa – mukaan lukien neljännen sektorin toimijat – on yhä syytä kehittää.

Osallisuuden edistäminen kaupunkilaisten tietoa ja käyttäjien osallistumista hyödyntämällä

Hyödynnetään kaupunkilaisten ja kumppanien kokemuksia, tietoa ja osaamista kaupungin toiminnan ja palveluiden kehittämisessä sekä päätöksenteon valmistelussa.

Onnistumisia

Kaupunkilaistietoa kertyi ja hyödynnettiin kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla runsaasti mm. palautteiden kautta, tilahankkeissa, palvelumuotoiluhankkeissa, käyttäjätutkimuksissa, raadeissa, verkostoissa ja kyselyissä, esim. laajassa Nuorten budjetin tiedonkeruussa, johon osallistui 2021-2025 vuosittain yli 10 000 nuorta. Kaupunkilaisten osaamista hyödynnetään monipuolisesti vapaaehtoistyön kautta.

Kehitettävää

Tiedon hyödyntämisessä palveluiden kehittämisessä, arvioinnissa ja päätöksenteossa on kehitettävää. Avustukset, Varaamo, vapaaehtoistyö ja kummitoiminta mahdollistavat omaehtoisen toiminnan toteuttamista ja osaamisen hyödyntämistä, mutta uusille toimintamuodoille ja kaupunkilaisrooleille on kulttuurin ja vapaa-ajan palveluissa edelleen tilausta, etenkin haavoittuvassa asemassa oleville.

Osallisuuden edistäminen asiakaskokemuksen kehittämisen avulla

Palveluita suunnitellaan käyttäjälähtöisesti ja asiakastietoon perustuen siten, että palvelu vastaa sekä asiakkaan tarpeita että palvelun tarjoajan tavoitteita.

Onnistumisia

Kaudella panostettiin palvelumuotoiluun. Uusia palveluja, tiloja ja vanhojen uudistamista suunniteltiin entistä tiiviimmin kaupunkilaisten ja kumppaneiden kanssa. Tilahankkeiden osallisuus- ja palvelumuotoilumallin mukaisesti sidosryhmiä osallistettiin laajasti jo tarveselvitysvaiheessa (mm. Yrjönkadun uimahalli, Stoa, Malminkartanon kirjasto, Itäkeskuksen uimahalli). Kaupunkilaisten osallisuuteen ja asiakaskokemukseen panostettiin erityisesti kulttuurikeskusten visiotyössä.

Kehitettävää

Tietoa syntyy paljon, mutta sen käsittelyn yhteisissä malleissa, hyödyntämisessä, vaikuttavuuden mittaamisessa ja tiedon palauttamisessa kaupunkilaisille on kehitettävää. Käytössä olevat kokemuksen mittarit ovat melko suppeita (suositteluindeksi NPS) tai vaikeasti palvelukehityksessä hyödynnettäviä (Osallisuusindikaattori).

Osallistamisella pyritään yhdenvertaisuuteen

Osallistaminen tukee yhdenvertaisuutta, huomioi palveluiden kohderyhmät sekä erityisesti ryhmät, jotka ovat yhteiskunnallisesti heikossa asemassa.

Onnistumisia

Kotoutumisen edistämisen ohjelma, Helsingin malli ja kaupunkiuudistusalueohjelma synnyttivät ja vahvistivat useita osallistavia toimintamuotoja kuten Welcome Dayt, kirjaston Demokratiakahvilan ja eri kulttuurien juhlat. Tyttöjen heikomman osallisuuden kokemuksen sekä maahan muuttaneiden tyttöjen harrastusmahdollisuuksien parantamiseksi tehtiin useita toimenpiteitä. Ikäihmisten osallisuutta parannettiin mm. suuntaamalla huomio esteettömyyteen ja perustamalla ikäihmisten liikuntaraati.

Kehitettävää

Monikielistä, kaupunkilaisten lähelle tulevaa viestintää ja markkinointia tarvitaan jatkuvasti lisää – mutta viestinnällä ei voi korvata palvelusta puuttuvia resursseja. Huomio tulee kohdistaa rakenteiden ja palvelutuotannon osallisuuden, monimuotoisuuden, yhdenvertaisuuden ja saavutettavuuden kehittämiseen.

Osallisuuden keskeisiä onnistumisia kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla 2021–2025

Lasten ja nuorten osallisuuden vahvistaminen

Lasten ja nuorten vaikuttamisjärjestelmä uudistettiin vuonna 2022, ja samalla perustettiin kaupunkitasoinen lasten ja nuorten osallisuuden ohjausryhmä. Strategiakaudelle asetettiin kaksi tavoitetta:

1. **Jokainen lapsi ja nuori kokee osallisuutta ja uskoo mahdollisuuksiinsa vaikuttaa.**
2. **Lasten ja nuorten ääni kuuluu monipuolisesti kaupungissa.**

Uutena toimintamuotona oli Lasten ja nuorten ääni kuuluu! -tilaisuudet, joissa toimialojen johto on kohdannut lapsia ja nuoria kahdesti vuodessa kuullen heitä ajankohtaisissa, lapsille ja nuorille tärkeissä asioissa.

Nuorisotyössä kehitettiin osallisuutta vahvistavaa työtettä. Nuorten budjettia uudistettiin yhdessä nuorten kanssa. Vuonna 2025 järjestettiin nuorisoneuvoston vaalit, joissa äänestysaktiivisuus oli aiempaa korkeampi, 44,8 %.

Helsinki sai Lapsiystävällinen kunta -tunnustuksen lokakuussa 2024, toinen toimintakausi on 2025–2028.

Ikääntyneiden osallisuus

Ikääntyneet helsinkiläiset olivat keskeisesti mukana palveluiden kehittämisessä mm. kulttuurikeskusten visiotyössä, vuonna 2024 perustetussa ikääntyneiden liikuntaraadissa ja samoin vuonna 2024 käynnistyneillä ikääntyneiden palvelutoreilla.

Vuonna 2025 **ikääntyneiden toimintaan kohdennettiin kaksi miljoonaa euroa valtion perintörahaa**. Rahoituksella edistettiin liikkumista, kulttuuriosallistumista, toimintakykyä ja omaehtoista toimintaa. Kohdennus jatkuu vuonna 2026.

Kulttuuri- ja kirjastopalveluissa panostettiin yhteisölliseen ja saavutettavaan toimintaan. Muistikahvilat, yhteislaulut, asiakasraadit ja monipuolinen yhteistyö yhdistysten kanssa. Palveluita vietiin kotiin esimerkiksi Helsingin kaupunginmuseon Muistojen matkalaukuissa sekä striimaamalla tapahtumia.

Vapaaehtoistoiminnan noin 5400 vapaaehtoisesta noin 50% on eläkeikäisiä. Toimintamuotoja olivat mm. kirjastokävelyt, kielikahvilat, lasten läksyapu, palvelutalojen tuki, ja Helsingin kaupunginmuseossa kuvaussakki sekä museomummot ja –vaarit.

Osallisuuden moniäänisyys

Kuvassa kokeiltiin Koto-ohjelman avulla uusia toimintamuotoja, joiden **keskiössä oli maahan muuttaneiden ja vieraskielisten osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien parantaminen**. Koto-hanke mahdollisti panostuksen mm. somalin- ja arabiankieliseen viestintään ja uusien viestinnän toimintatapojen kokeiluihin.

Nuorisotyön Koto-ohjelmatoimien tavoitteena on ollut **juurruttaa kotoutumista edistävä nuorisotyö pysyväksi**. Nuorten ääni kuulu! -tilaisuuksissa keskityttiin mm. maahan muuttaneiden tyttöjen harrastusmahdollisuuksien parantamiseen.

Welcome dayt ovat toivottaneet tervetulleeksi uudet helsinkiläiset. Itäkeskuksen kirjaston Demokratiakahvila-hankkeessa tavoiteltiin maahan muuttaneita helsinkiläisiä, joille vaikuttamisen keinot ja yhteiskunnallisen keskustelun kanavat eivät vielä olleet tuttuja.

Isoissa tila- ja palvelukehityshankkeissa (mm. Stoa, Itäkeskuksen uimahalli, Malminkartanon kirjasto) pyrittiin mahdollistamaan **osallistuminen usealla kielellä ja tehtiin yhteistyötä järjestökumppaneiden kanssa**.

Kulttuurin ja vapaa-ajan tilojen kehittäminen kaupunkilaisten kanssa

Kulttuurin ja vapaa-ajan tilahankkeiden osallisuuden ja palvelumuotoilun prosessimalli otettiin käyttöön 2023. Mallin tavoitteena on **tiivistää omistajien yhteistyötä, tehdä vuosisuunnittelusta ennakoitavampaa, parantaa kaupunkilaisten osallistumisen vaikuttavuutta** sekä kytkeä tilauudistukset paremmin osaksi asiakaskokemuksen ja palveluympäristöjen kehittämistä.

Mallia sovellettiin kaudella esimerkiksi

- Yrjönkadun uimahallin peruskorjauksessa,
- Stoa:n peruskorjauksessa ja laajennuksessa,
- Itäkeskuksen uimahallin peruskorjauksessa,
- Töölön Kisahallin peruskorjauksessa,
- Annantalon peruskorjauksen valmistelussa,
- Lauttasaaren monitoimitalon tarveselvityksessä,
- Rikhardinkadun kirjaston peruskorjauksessa ja
- Malminkartanon kirjaston uudisrakennuksen tila- ja palvelukonseptin muotoilussa.

Helsinkiläiset itse kulttuurin ja vapaa-ajan tekijöinä ja vapaaehtoisina

Varaamon kehitys kaudella 2021–2025 lisäsi **kaupunkilaisten mahdollisuuksia kokoontua, harrastaa ja tuottaa toimintaa itse**. 2025 Varaamossa asioi 74 000 eri henkilöä, joista 43 % uusia palvelun parissa. Tilojen ja laitteiden varausmäärä on kasvussa. Avaimeton kulku ja kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tilojen asukaskäytön siirtyminen kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalle tehostavat tilojen asukaskäyttöä.

Kaupunkilaisten osaaminen ja innostus käyttöön vapaaehtoistoiminnan kautta. Kirjastoissa vapaaehtoiset toimivat muun muassa kielikahviloiden, lukupiirien sekä erilaisten kerhojen vetäjinä. Liikuntaluotsit puolestaan auttavat lähtemään liikkeelle vertaisen tukemana.

Monipuoliset avustukset tukevat kaupunkilaisten osallisuutta ja omaehtoista toimintaa. Esimerkiksi Helsingin mallin avulla on rakennettu toimintatapaa, jossa **asukkaat itse voivat toimia myös taiteen tuottajina, kuratoijina ja kehittää yhdessä asuinalueitaan**. Nuorten ryhmien projektiavustus Sponssi puolestaan **mahdollistaa nuorten omaehtoista toimintaa**.

OmaStadista uusia liikkumisen, kulttuurin ja nuorison palveluja

Kaupunkilaiset ovat OmaStadin neljällä kierroksella 2020-2025 tehneet noin 1700 Kuvan palveluihin kohdistuvaa ehdotusta. Suosituimmat teemat ovat olleet **liikunta ja ulkoilu, lasten ja nuorten tilat ja palvelut sekä kasvissa määrin kulttuuri, yhteisöllisyys ja hyvinvointi.**

Toteutukseen saakka kaupunkilaiset ovat ehdotuksista äänestäneet tähän mennessä **67 kulttuurin ja vapaa-ajan palveluihin kohdistunutta hanketta yhteensä noin 14 miljoonalla eurolla.**

Kaudella 2021–2025 kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala toteutti OmaStadi-budjetilla mm. 19 uutta pysyvää liikuntapaikkaa, ulkokuntosaleja, sauna- ja talviuintipaikkoja, tapahtumia sekä määräaikaista palveluja ja -pilotteja.

OmaStadi-hankkeiden toteutuksessa korostuu viestinnän ja vuorovaikutuksen tarve. Hankkeet toteutuvat kaupunkilaisten aloitteesta, joten niiden toteutumista seurataan tarkasti.

Helsinki

1700

kulttuurin ja vapaa-ajan palveluihin kohdistuvaa kaupunkilaisten hankeideaa

19

pysyvää uutta liikuntapaikkaa

67

kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan toteuttamaa hanketta

n. 14

milj. euroa kulttuurin ja vapaa-ajan palveluihin

Lisätiedot

Kulttuurin ja vapaa-ajan palvelut:

Kulttuuri ja vapaa-aika | Helsingin kaupunki

**Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan
osallisuussuunnitelman 2021–2025
loppuraportti Päätökset –palvelussa:**

Osallisuussuunnitelma 2026–2029,
osallisuussuunnitelman 2021–2025 loppuraportti,
kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala | Päätökset |
Helsingin kaupunki

Helsinki

